Audrius Astrauskas

Investigations of the Naujasis Obelynas cemetery in 1997

In 1997 we investigated an area of 160,8 m^2 of the Naujasis Obelynas cemetery. Sixteen human burials with grave goods and without them were uncovered (including 13 inhumations and 3 cremations). The burials of this cemetery are dated to the Roman (gr. No 11), Middle (gr. No 1, 9) and Late (gr. No 3, 6–8) Iron Age.

Rasa Banytė-Rowell

Baitų kapinyno tyrinėjimai 1997 metais

1997 m., jau šeštą sezoną nuo 1989 m., buvo vykdomi archeologiniai kasinėjimai labiausiai ūkinės veiklos ardomoje Baitų (Baičių) kapinyno (AR 1910) apsaugos zonos dalyje. Tyrinėjimų metu iš viso trimis plotais ir vienu šurfu ištirtas 109 m^2 plotas. 1997 m. tyrinėti plotai Nr. 8, 9, 10 sujungė 1993 m. tirtą plotą Nr. 5 ir 1989 m. perkasą Nr. 5, o tyrinėjimų duomenys suteikė daugiau duomenų apie kapinyno ŠR pakraščio sluoksnio suardymus ir apie tai, kiek archeologinės informacijos dar liko žemėje. Šurfas Nr. 1 tirtas paminklo apsaugos zonos pakraštyje, 12 m nuo jos ŠV ribos. Plotai Nr. 8 ir Nr. 9 kirto labiausiai suardytą kapinyno dalį. Ploto Nr. 8 Š gale (arčiausiai Jenkų gyvenamojo namo) su kapinyno naudojimo laikotarpiu galima sieti tik ploną peleningo pilko smėlio sluoksnelį. Čia radinių nerasta. Vidurinė ploto dalis buvo suardyta statybinių ir kt. šiukšlių duobių. Nesuardytoje ploto Nr. 8 dalyje kapų nerasta. Perkasimų apardyti kapai atsidengė į P nuo plotų Nr. 8 ir Nr. 9, 10 paribio. Ploto Nr. 9 V ir vidurinę pusę užėmusi didelės duobės dalis galbūt yra A. Bezzenbergerio perkasos vieta, nes ten nerasta šiukšlių, o pasitaikė pavienių XIX–XX a. pr. keramikos šukių bei keraminis butelio dangtelis. Nesuardytoje ploto Nr. 9 dalyje atsidengė dviejų kapų (Nr. 33, 34) duobių dalys (kapai apardyti minėto perkasimo ir senų bulviarūsių), kurių negausios įkapių liekanos (šukė, smulkūs geležies fragmentai) suteikė nedaug informacijos. Išpjovoje į ploto Nr. 9 P dalį pavyko atidengti dar vieno kapo (Nr. 35) duobę, virš kurios

išliko netvarkingas akmenų grindinys kapo ŠV gale. Šiame kape buvo palaidotas vyras, galva orientuotas į ŠV. Šio kapo duobės apatinėje dalyje rasta keletas titnago fragmentų, dvi šukelės. Įkapės – geležinė sagtis bei darbo įrankių komplektas – gulėjo duobės dugne, 0,60 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus (0,40 m gylyje nuo senojo kapinyno paviršiaus lygio?). Kapo Nr. 35 darbo įrankių komplektą, buvusį vienoje vietoje, sudarė geležinio dalgelio dalis, stambus keturkampis smiltainio galąstuvas ir geležinis skobtelis. Kontrolinėje juostoje tarp plotų Nr. 9 ir 10 buvo atidengtas bulviarūsio apardytas kapas Nr. 36. 5 gintariniai karoliai ir molinis verpstukas (0,36 m gylyje) rodė čia buvus palaidotą moterį, gulėjusią PV–ŠR kryptimi. Plote Nr. 10 ištirtas moters kapas Nr. 37 ir dvigubas moters ir vyro kapas Nr. 38–38 A. Plote galbūt būta ir ketvirtos kapo duobės, bet čia įkapių nerasta, o duobės kontūras buvo perdėm neaiškus. Akmenų konstrukcijų dėl žemių paviršiaus nustumdymo plote Nr. 10 beveik neišliko. Įkapės pradėjo dengtis iškart po paviršiniu žemių sluoksniu, todėl neaišku, kokiame gylyje nuo senojo kapinyno paviršiaus mirusieji buvo laidoti. Senajame kapinyno paviršiuje ugniaviečių žymių išliko tik ploto Nr. 9 išpjovos P pakraštyje, kur jų paviršius pastebėtas 40 cm aukščiau nei kapo Nr. 35 duobės dugnas. Kapuose Nr. 37, 38A palaidotos moterys buvo paguldytos galva į PR ir PV, o kapo Nr. 38 Š dalyje palaidotas vyras (lytis nustatyta pagal įkapes – geležinio dalgio fragmentą) turėjo būti paguldytas galva į ŠR. Abiejų kapų mirusiųjų galvos apdangalai ar apsiaustai buvo papuošti smulkiomis žalvarinėmis detalėmis: įvijėlėmis, prikabintomis prie audinio siūlais, plokštinėmis įvijėlėmis-sagutėmis. Kape Nr. 38 kartu su jomis ir 4 gintaro bei 1 stikliniu karoliu buvo rasta ir apgalvio liekanų. Apgalvį sudarė dvi žalvarinės keturkampės plokštelės su kilpelėmis bei skylutėmis ir 6 eilės odinių juostelių, ant kurių buvo užmauti žalvariniai nareliai vienas greta kito. Šiame kape, galvūgalio srityje, rasta dar viena įdomi įkapė – molinis kriaušės formos puodelis ornamentuotu pilveliu (pav. 18). Neaišku, koks buvo šio kapo visas komplektas, tačiau kitas įkapes, be minėtųjų, dar sudarė geležinė yla, žalvarinis juostinis žiedas bei apyrankės lankelio dalis. Baitų kapinyno kapuose beveik neišliko mirusiųjų griaučių, todėl ir po šių metų tyrinėjimų osteologinė medžiaga tebėra skurdi. Ją sudaro du suirę žmogaus (mirusiosios?) dantukai iš kapo Nr. 38A

dalies ir du pirštų kaulų nareliai, išlikę prie kapo Nr. 38–38A žiedų. Kape Nr. 37 išliko rankos kaulo dalis.

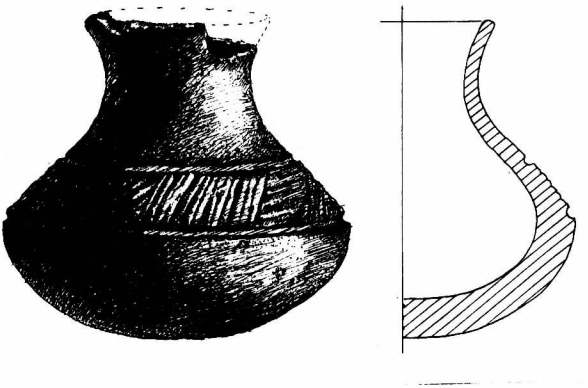

Pav. 18. Puodelis iš Baitų kapinyno, kapo Nr. 37.
Fig. 18. Cup from Baitai cemetery, grave No 37.

Taigi 1997 m. buvo atidengti iš viso 7 kapai (iš jų 4 apardyti). Jie, sprendžiant iš įkapių, datuojami IV a.

Rasa Banytė-Rowell

Investigations of Baitai cemetry ground in 1997

In 1997 the archeological excavations were continued in that part of the protections zone of Baitai burial ground which was most strongly damaged by the economic

activity. An area of 109 m² was investigated. Seven graves were uncovered with scarce grave goods (including 4 disturbed graves). Only a few graves contained somewhat more artefacts (gr. No 35–38 A) which made it possible to date them to the fourth century.

Zenonas Baubonis, Bronius Dakanis

Nausodžio (Mardosų) kapinyno tyrinėjimai

1997 m. Nausodžio seniūnijos užsakymu tyrinėtas (vad. B. Dakanis) Nausodžio (Mardosų) kapinynas, vadinamas Kapkalniu, Kapukalniu, paminklo „Karžygis" statybos vietoje.

Kapinynas įeina į Gandingos-Nausodžio archeologinių vietų kompleksą – nuo jo tik 400 m į Š–ŠV yra Gandingos piliakalnis, vadinamas Gondingos pilimi, su gyvenviete, tiek pat į Š – Varkalių (Nausodžio) piliakalnis su gyvenviete, 850 m į ŠV – Gandingos kapinynas ir 1,15 km į Š – Nausodžio (Varkalių) piliakalnis su gyvenviete. Be to, netoli kapinyno yra ir spėjamų archeologinių vietų. Tai 1,35 km į Š esantis antrasis Nausodžio (Varkalikų) piliakalnis ir 1,25 km į Š–ŠV – antrojo Gandingos piliakalnio, vadinamo Ožkupriu, liekanos, 1,8 km į Š – kapinynas, vadinamas Pasklepiais, 2,3 km į ŠV – dvarvietė bei 2,4 km ta pačia kryptimi – alkakalnis, vadinamas Apieros kalnu.

1949 m. kapinyną tyrinėjo LII (vad. P. Kulikauskas, R. Kulikauskienė). Ištirtas 180 m² plotas ir aptikta tik sudegusių kaulų, apdegusių ir ugnies neliestų VIII–XIII a. po Kr. dirbinių ar jų dalių. Spėta, kad jis suardytas ariant lauką ir kasinėjant vietos kolekcionieriams (*LAA*, t. 3, p. 71).

Paminklo „Karžygis" vietoje ištirtas 13 m² plotas. Tirtas plotas buvo 15,5 m į P nuo Plungės–Kulių kelio iškasos ir 6 m į ŠR nuo miškelio, augančio kapinyno teritorijos PV dalyje. Tiriama vieta gerokai nusklembta lyginant kapinyno V pakraštyje buvusią žvyrduobę ir ariant (ji žemesnė už išlikusį natūralų žemės paviršiaus plotą miškelyje ir plotelyje prie kelio). Tamsesnės nuo angliukų kapų duobės tiriamame plote išryškėjo po 20–33 cm storio armeniu, smėlyje. Ištirti 3 sudegintų mirusiųjų kapai, kurių